

ДИНАМІКА ЗМІН СВІТОГЛЯДНИХ ПАРАДИГМ СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ

У статті аналізуються світоглядні парадигми студентської молоді. Доведено, що традиція та інновації в їх органічному поєднанні є найбільш характерною рисою, яка притаманна соціокультурній сфері молоді в трансформаційний період.

Ключові слова: світоглядна парадигма, молодь, традиція, інновація.

Світоглядні парадигми сучасної молоді, особливо студентства, зумовлені цілою низкою чинників, зокрема змінами свідомості. Криза, що виникла наприкінці ХХ-початку ХХІ століття зумовлена загостренням протиріччя між особистістю і суспільством, що відобразилося в кризі духовно-екзистенціальної сфери, онтоприродних процесах, які охопили сам спосіб життя людини, типи відтворювальної життєдіяльності людини і суспільства.

Прогнозувати розвиток соціокультурної сфери, особливо світоглядних парадигм сучасної молоді, надзвичайно важко. З одного боку, в духовній сфері домінують традиції й звільнення від їх знайомого і звичного з дитинства впливу відбувається на одразу і не водночас. З іншого боку, молодь набуває власного досвіду й будь-яка суттєва подія в матеріальній сфері, що переживається молоддю чуттєвим чином, тягне за собою зміну її свідомості, світоглядних парадигм тощо. Традиція та інновації в їх органічному поєднанні є, мабуть, тією найбільш характерною рисою, яка притаманна соціокультурній сфері молоді в трансформаційний період.

Метою даної статті є аналіз змін світоглядних установок студентів у трансформаційному суспільстві, в контексті якого змінюються уявлення про місце людини у світі, її роль і ставлення до цього світу.

На сьогоднішній день досить багата джерельна база з даного питання, зокрема праці українських та російських дослідників, які зверталися до проблем молоді, студентства, динаміки їх ціннісних орієнтацій, а саме В. Ананьїн, В. Андрущенко, В. Бакіров, О. Балакірева, В. Барановський, М. Бахтін, А. Бичко, В. Бех, Є. Бистрицький, П. Блонський, В. Богданов, А. Бойко, Є. Бистрицький, В. Вікторов, Е. Герасімова, М. Головатий, Є. Головаха, Г. Горак, Л. Горбунова, Л. Губерський, Д. Дзвінчук, В. Журавський, Г. Заїченко, В. Князев, В. Кремень, С. Кримський,

В. Кушеречь, О. Лосєв, М. Михальченко, В. Муляр, І. Надольний, В. Огневюк, В. Пазенок, М. Попович, І. Предборьська, В. Ребало, Л. Солонько, Л. Сохань, М. Степико, В. Табачковський, В. Цибульник, В. Шинкарук, Н. Хамітов, В. Ярошовець, Т. Ящук та ін. У працях акцентується на дослідженні проблем формування контингенту студентів в Україні, визначенні індивідуального індексу розвитку студентської молоді, якості життя та ідеології студентського середовища, моделі та технології громадської та виховної роботи зі студентами, з'ясовано значення таких соціальних інститутів, як освіта, сім'я, політика, релігія для формування світогляду сучасного студенства.

Найбільш плідними виявляються дослідження проблеми ціннісних орієнтацій, згуртовані на принципах духовно-матеріальної єдності світу, цілісності людського буття, що відтворюють динаміку процесу ноумену світоглядності (В. Бех, І. Степаненко), наголошують на діяльній природі суб'єктивних і об'єктивних форм духовності (С. Кримський), синергетичній парадигмі світоглядності (І. Добронравова, Л. Горбунова).

У результаті узагальнення соціологічних досліджень останніх років можна констатувати наступні головні зміни в духовній сфері молоді:

- 1) звільнення від облуди марксистсько-ленінської ідеології;
- 2) утвердження світоглядного плюралізму і розширення свободи вибору духовних пріоритетів;
- 3) зміцнення авторитету демократії;
- 4) становлення толерантності як принципу і основи світоглядної парадигми сучасних студентів.

Зупинимось на їх аналізі більш детально.

Одноосібне панування марксистської ідеології впродовж майже 70-річного періоду розвитку суспільства визначило специфіку функціонування абсолютно всіх сфер суспільної життєдіяльності, і детермінувало формування світогляду студентів. Напрямок останнього був безальтернативним і повністю зорієнтованим на потреби тоталітарної держави.

Як відомо, реальна практика освіти й виховання в системі партійно-державного абсолютизму була далекою від виховання самостійності, творчої ініціативи і соціальної відповідальності. Більш звичним був заклик до формування всебічно і гармонійно розвинутої особистості, причому під формуванням розуміли односторонній процес впливу вихователя на вихованця. Як відзначав Г. Ягодін, тим самим здійснювався добір найбільш слухняних,

зручних, керованих людей, а отже, – придушення сміливості та творчої ініціативи думок і вчинків [4, 4].

Сьогодні ми можемо констатувати, що такі риси, як слухняність, однаковість, одновекторність прояву ініціативи (в напрямі задоволення потреб комуністичної ідеології) суперечать деяким особливостям самого студентства як соціальної групи. Адже саме цій групі притаманні:

- надзвичайна соціальна динамічність (яка виражається, насамперед, у тому, що студентство завжди відображає незавершеність і піднесеність соціальних сподівань);
- інтенсивність взаємодії;
- напруженість пошуку сенсу життя (в принципі притаманна всій молоді, виявляється у студентства в найбільш розвиненій формі передусім тому, що йому сприяє становище суб'єкта, який пізнає дійсність, та соціальна передпозиція інтелігенції) [12, 145-149].

Але в Радянському Союзі світоглядним орієнтиром для офіційної педагогіки і масової свідомості була концепція комуністичного виховання – виховання всіх трудящих у дусі ідейної відданості комунізму, комуністичного відношення до праці та суспільного господарства з повним подоланням пережитків буржуазних поглядів для всебічного й гармонійного розвитку особистості [10, 117].

Як зазначає В. Андрущенко, «...радянська система виховання студентів не була наскрізь хибною, проте з тим, що в цілому вона нівелювала особистість до ролі простого виконавця волі держави і партії, важко сперечатись» [1, 277].

Так, уже соціальна дійсність 80-х років ХХ століття висвітлила певну неузгодженість між теорією та практикою побудови соціалістичного суспільства. Як зазначав В. Келле, панування адміністративних методів управління, жорстка централізація почали у все зростаючому ступені гальмувати використання економічного та соціального потенціалу соціалізму, сковувати ініціативу широких мас – історично назривала потреба в приведенні системи управління у відповідність до нового рівня соціалістичного будівництва [6, 305].

У системі освіти загострилась потреба в перебудові, яка назріла і в усіх інших галузях суспільної життєдіяльності. Щоб на рівних з іншими народами увійти в передові ряди сучасної цивілізації, треба знайти способи залучення людей до нового ідеалу – ідеалу саморозвитку особистості,

саморуку до найвищої кваліфікації в праці, досягнення найвищих проявів творчості [7, 286].

Вітчизняні соціологи виокремлюють низку отриманих у спадщину від радянського тоталітаризму соціальних патологій – патологічних форм поведінки, зумовлених руйнуванням об'єкта адаптації при збереженні вироблених раніше адаптивних механізмів [4, 35-37].

Але не можна сказати, що окреслені риси свідомості і світогляду пострадянської людини повною мірою стосується студентства. Студенти – чи не найбільш динамічна соціальна група, яка в усі часи була дотичною до різного роду змін та ініціатив. Будучи специфічною соціальною групою, студенти характеризуються широтою і інтенсивністю контактів, цікавістю й допитливістю, потягом до розширення знань, полярним баченням проблем та намаганням їх вирішити в найбільш радикальній спосіб, максималізмом, перебільшеною оцінкою власної думки, конфронтаційністю щодо старших – саме завдяки цим рисам вони найбільш яскраво генерують і презентують новітні ідеї, передові погляди.

Спираючись на емпіричні дані, М. Підлісний виокремлює низку специфічних рис, характерних для світогляду сучасної молоді. Він стверджує, що внутрішній світ особистості молодої людини у сучасній ситуації зазнає значущих змін. З одного боку, іде процес усвідомлення молодою людиною своєї індивідуальності, її значимості, здобуття нових ступенів духовної свободи, пов'язаних з громадянськими правами, а з іншого – спостерігається деградація, розпад особистості, яка проявляється у криміналізації свідомості, масовому звиканні молоді до алкоголю, наркотиків, збільшенні кількості психічних відхилень тощо. Крім того, в ієрархії цінностей знижується статус духовності, яка акумулює вищі людські цінності, нівелюється значимість для молодих людей цінностей саморозвитку, трудової, освітньої діяльності, згасає інтерес до духовно-естетичної сфери, відбувається маргіналізація та ірраціоналізація духовного світу. Ціннісна структура молоді характеризується різким зростанням у ній вагомості індивідуальних мотивацій, причому ця тенденція носить стійкий характер [9, 17]. Як бачимо, це риси, не характерні для інших соціальних груп у період пострадянської трансформації.

Також, аналізуючи дані соціологічних опитувань, можна помітити тенденцію відмови певної частини молоді від колективно-патерналістських уявлень старшого покоління і розповсюдження індивідуалістичних утилітарних настроїв. В очах української молоді деформувався або

понижився статус таких традиційних базових громадянських цінностей, як суспільна справедливість, рівність, відповідальність перед суспільством тощо. Ідеали громадянського суспільства багато в чому носять суперечливий характер: з одного боку, кількість студентів, які пишуться статусом громадянина України, зростає (що може бути симптомом росту національної самосвідомості), з іншого боку, – далеко не всі по-справжньому готові відстоювати інтереси Батьківщини, захищати її.

Проте є інші речі, яким все ще потрібно вчитись сучасним студентам. Зокрема, вони наполегливо намагаються не розуміти, що свободи вибору без відповідальності не буває. Цьому їх треба навчити. Причому прагнення відмовитись від відповідальності або просто проігнорувати її специфічно властиве українському студенту – чи не є причиною та сама пресловута ментальність, яка через соціалізацію в родині «формує» абсолютно невиліковні стереотипи і переконання? Разом із тим, нашого студента легше навчити толерантності, без якої плюралізм нездійснений – адже «прагнення до толерантності є не лише природною якістю українця, а й суттєвою ознакою його життя та необхідністю осягнення мультиверсуму» [13, 26-30]. Адже це ж пов'язано з іманентно властивими рисами української ментальності – ірраціонального начала будь-якої спільноти і будь-якої людини.

На той факт, що розширення свободи вибору, яке відкривається перед сучасними студентами, неминуче супроводжується і посиленням вимоги відповідальності за цей вибір, вказують практично всі науковці з різних галузей знання. Користуючись словами І. Беґа, «свобода буде обманом без усвідомлення своїх прав та обов'язків ... Справжня ж людська свобода без відповідальності не можлива. Почуття відповідальності виступає, з одного боку, дійовим підґрунтям формування і розвитку свободи волі як духовного стрижня людини, а з іншого – заслоном для перетворення її на свавілля» [2, 60-62]. Відповідальність – це дійсно важка поклажа, яку здатна нести особистість лише з відповідним рівнем своєї зрілості, тому саме підготовка такої особистості – з умінням і готовністю відповідально користатися свободою вибору – стає одним із пріоритетних завдань сучасної системи освіти.

Також, хоча сучасний український студент уже плюралістично мислить, далеко не завжди він може робити це конструктивно. І цьому теж його необхідно навчити. Задати актуальні орієнтири, можливі критерії і базові цінності для такого мислення необхідно, щоб воно стало сучасним

інструментом вирішення нагальних проблем нашої завтрашньої еліти. Інакше світоглядний плюралізм і свобода вибору духовних пріоритетів можуть залишатись у стані «чистого думання», споглядання в стилі буддизму – адже вибір може бути здійснений і на користь самозанурення особистості.

Не можна забувати про загрози, які можуть виходити від студентської молоді – адже внаслідок своєї надзвичайної соціальної динамічності, активності та інших пов'язаних із цим рис молодь, і особливо студентська, постає й осередком найгостріших проблем суспільства в стані невизначеності – притаманні соціальній системі суперечності дуже часто і, що важливо, в крайніх формах проявляються саме в студентському середовищі. Молоді люди знаходяться в такій життєвій ситуації, коли вони повинні робити вибір не просто між різними цінностями, що є нормальним явищем у будь-якому суспільстві, а й між багато в чому протилежними системами цінностей: соціалістичною та капіталістичною, тоталітарною та демократичною, релігійною та атеїстичною, моральною та кримінальною. Ускладнюється цей процес такими віковими особливостями молоді, як домінування емоційного сприйняття подій, відсутність необхідного життєвого досвіду та сформованих світоглядних принципів.

Таким чином, можна говорити про те, що ми відійшли від ідеології комунізму і переходимо (не дуже плавно, правда) до плюралізму поглядів. На стихійному рівні підстави для світоглядного плюралізму вже сформовані, про що, зокрема свідчить готовність і бажання молодого покоління жити в плюралістичному контексті. Повинна сформуватись своєрідна ідеологія плюралізму, завдяки якій можливо навчити студентів конструктивно користатись плюралізмом і свободою вибору.

Студентські роки для кожної людини – це час, коли вона найбільш сприйнятлива до інформації, в цей період відбираються і встановлюються її духовні пріоритети, визначається міра її замученості в суспільне життя і готовність до суспільно значущої праці. Тому сприйняття ідеології плюралізму саме студентами є настільки важливим для спільноти в цілому.

Поширення світоглядного плюралізму в студентському середовищі дуже сильно залежить від того, наскільки він прийнятний і бажаний, підтримується викладачами. Якщо професор – навіть з нескінченно високими фаховими компетенціями – не сприймає іншого стилю викладання, крім авторитарного пояснення матеріалу, що супроводжується такими самим стилем поведінки на занятті, молоді важко буде проїнятися ідеями

демократії і побачити, як вони працюють у реальному житті, а не формулюються на шпальтах газет.

З іншого боку, поширення світоглядного плюралізму в студентському середовищі не може відбуватись поза цілеспрямованою системою виховної роботи – адже цей процес має не тільки труднощі, такі як складність формування почуття відповідальності, відсутність боязні проявів ініціативи, але й загрози перетворення на волюнтаризм, безконтрольності молоді тощо. Система виховання студента в дусі світоглядного плюралізму повинна ґрунтуватися на засадах деідеологізації, деполітизації, її головна мета – «залучення студентів до загальнолюдських і національних цінностей, формування світогляду вільної особистості, моральної і політичної культури вільного вибору людяної (гуманістичної) стратегії життєтворчості в цивілізованому суспільстві» [1, 277]. Всі ці цілі можуть бути досягненні за умови зміцнення авторитету демократії зокрема і в освітньому середовищі навчальних закладів і освітньої сфери в цілому.

Оскільки наша дослідницька увага зосереджена на світогляді сучасного студентства, нас, зрозуміло, більш за все цікавить демократизація свідомості і діяльності студентської молоді.

Залучення саме студентства в процеси подолання профанації демократії є надзвичайно важливим – адже студенти є найбільш активною соціальною групою і найбільш потенційно перспективною, саме від них залежить «завтра» нашої країни. Якщо вони сьогодні навчатимуться жити в демократичний спосіб, завтра не треба буде докладати до цього надзвичайних зусиль і «будувати демократію». Тому, як каже Н.Гаврилова, «свідомість студентів можна розглядати вірогідною основою світоглядної моделі суспільної свідомості майбутнього» [3, 3].

В ході виховання студентів для зміцнення авторитету демократії повинні прищеплюватись, поширюватись і розвиватись такі її основні цінності:

– громадянство і громадянськість – які передбачають розвиненість соціальної свідомості і індивідуальної гідності, спроможність людини усвідомлювати власні інтереси і захищати їх з урахуванням інтересів усього суспільства;

– компетентність і відповідальність – які орієнтують на громадянську пильність і обізнаність, розуміння того, що «споживацьке» ставлення до надбань демократії можуть призвести до їх втрати;

- свобода (негативна – як звільнення від залежності, гноблення і позитивна – як політичні, культурні умови для розвитку особистих здібностей і реалізації прагнень);
- конституція і конституціоналізм – як кінцеві орієнтири, принципи соціального співіснування людей у демократичній спільноті;
- свобода совісті, свобода слова;
- людська гідність – культивування якої цивілізує суспільство, звеличує людину, саме тому на це повинна бути великою мірою скерована громадянська освіта;
- моральна автономія – як право на вільне і неупереджене самовизначення;
- приватність, невтручання в особисте життя;
- громадянська асоціація – яка орієнтує людину на стійкий і свідомий інтерес до соціального життя, на солідарність, довіру, взаємну підтримку, готовність спільно й узгоджено діяти для захисту соціальних інтересів;
- соціальний порядок, який ґрунтується не на запереченні чи забороні конфліктів, а на впорядкуванні їх постійної дії процедурами, настановами, обізнаністю і досвідом [8, 38-50].

Тепер: як це робити? Як забезпечити зміцнення авторитету окреслених демократичних цінностей, зокрема, в освітньому середовищі?

По-перше: до тих пір, поки взаємини між студентами і викладачами в процесі навчання не будуються на принципах демократії – не можна й сподіватись виховати в студентів бажання і вміння жити в демократичний спосіб і в подальшому житті. А в сучасних працях досить часто відзначають, що, як свідчить практика роботи вищих навчальних закладів, взаємодія викладач-студент не відповідає вимогам співробітництва, має відтінки формалізму, який проявляється, як правило, у відокремленні процесів навчання і виховання; ігноруванні його цілісності, єдності, в одnobічності педагогічного впливу; ігноруванні принципу індивідуального підходу тощо.

Це ж стосується і комунікацій на інших рівнях: між викладачами і адміністрацією університету, або ж між студентами і керівництвом факультету чи закладу в цілому. Особливо дієвими є напівформальні зустрічі студентів із ректором чи проректорами навчального закладу, при цьому теми для обговорення можуть бути абсолютно різними – це може бути і обговорення нагальних проблем, пропозиції від студентства, і зустріч з приводу радісної спортивної перемоги чи мистецьких успіхів тощо.

У прикладному сенсі побудувати навчально-виховний процес на засадах демократії – означає реально інтегрувати в нього суб'єкт-суб'єктну взаємодію як основний тип комунікацій. Це є першою і необхідною передумовою зміцнення авторитету і привабливості демократії спочатку в системі освіти, а потім і інших галузях суспільної життєдіяльності. Принцип діалогізації навчально-виховної роботи є і підґрунтям для провадження процесу гуманізації освіти. При цьому зв'язок між цими процесами двобічний, взаємообумовлений: необхідною умовою діалогізації міжособистісних взаємодій у навчальному процесі є розвиток гуманістичної сутності. Діалогічне спілкування передбачає спільне бачення, обговорення ситуації, спільна спрямованість на взаєморозуміння і розв'язання існуючих проблем.

Важливою особливістю діалогу у ВНЗ є також його виражена спрямованість на формування суб'єктних якостей студента, до числа яких відносять:

- 1) здатність вийти за рамки репродуктивного мислення, прагнення творчої інтерпретації засвоєної інформації;
- 2) прагнення до розширення і вдосконалення видів діяльності;
- 3) свідоме сприйняття позанавчальної діяльності як фактору особистісного розвитку;
- 4) почуття власної гідності, своєї ролі і відповідальності за спільну справу;
- 5) вміння самостійно оцінювати свою поведінку і вносити корективи в плани і способи колективної діяльності;
- 6) позитивна динаміка суб'єктності, розширення простору прийняття самостійних рішень;
- 7) усвідомлення своєї неповторності як носія індивідуальних якостей;
- 8) спрямованість діяльності і спілкування на включення механізмів самовиховання, самореалізації [11, 272 -273].

З точки зору конкретних педагогічних технологій, то для діалогізації навчально-виховного процесу у ВНЗ необхідно, щоб його організація передбачала:

- формування індивідуальності на основі використання елементів відкритого навчання (свобода вибору, індивідуальний темп і стиль роботи і т.д.);

- блочно-модульний підхід до змісту, вибір студентами способів вивчення, система якісного аналізу результатів засвоєння, система учбової - і науково-дослідницької роботи, консультацій і звітів студентів;
- моделювання майбутньої професійної діяльності (за допомогою гри);
- моделювання взаємовідносин викладача і студентів на основі орієнтації на психологічні ситуації, що дозволяють створювати і розв'язувати протиріччя, що забезпечують розвиток мотивації досягнення, саморегуляції, самоактуалізації [4].

Перспективним також є розвиток навичок діалогічного навчання у самих викладачів (зокрема, за допомогою проведення семінарів, курсів із навчання методикам проведення проблемних занять креативної спрямованості, ділових ігор та ін.).

У цілому, якщо культура людства в XXI столітті хоче зберегти таке значне досягнення, як особистість, то сучасна педагогіка має визначити роль вихователя (вчителя, викладача) як духовне сприяння своїм вихованцям в їх самовизначенні як особистостей, тобто у вільному виборі ієрархії цінностей [5, 224]. Це означає, що викладач повинен сприяти тому, щоб студент міг не лише вільно обирати напрями навчальної діяльності, а й змінювати свої соціальні позиції в процесі спілкування. А для цього викладач має чітко усвідомлювати сам і вміти донести до вихованців, що формування системи цінностей – це не лінійно спрямований ззовні, а самоорганізаційний процес вільного вибору певних ідеалів, смисложиттєвих настанов тощо.

Як бачимо, для виконання поставлених завдань зміцнення демократії конструктивні ідеї можна почерпнути із синергетичного підходу. Як демонструє М. Каган, за такого підходу і студент, і викладач постають рівноправними суб'єктами творчого процесу соціалізації, метою якого є досягнення спільної мети – сходження студента на новий рівень розвитку шляхом все глибшого занурення до системи соціальних відносин, і ця мета має стати спільним мотивом для того, щоб спрацьовували кооперативні ефекти. Спрямувати вибір вихованців у бажане для викладача русло неможливо силою наказу чи інтелектуального насилля, а для спільноти в цілому, як зазначалося, бажаним якраз є розгортання унікальності її членів. Найбільш природний шлях до цього лежить через повагу права вихованця обрати ті цінності, які він переживає як істинні. Зробити це можна за умови, що зовнішній соціалізуючий вплив не буде порушувати самоорганізаційної

домінанти, тобто здійснюватиметься засобами міжсуб'єктного діалогу, а не монологічної проповіді [5, 225].

Таким чином, актуалізуючи окреслені механізми, ми маємо всі шанси досягти поставленої мети: поступово впроваджуючи демократію як спосіб організації навчально-виховного процесу (у найрізноманітніших її складових) – ми тим самим зміцнюємо її авторитет серед студентів і вчимо їх жити в демократичний спосіб в реальному світі.

Л і т е р а т у р а

1. Андрущенко В.П. Роздуми про освіту: статті, нариси, інтерв'ю. - 2-ге вид., допов. – Київ: Знання України, 2008.
2. Бех І.Д. Особистість у духовно-ціннісному вимірі // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. – 2002. – № 9.
3. Гаврілова Н.С. Релігійна свідомість сучасного студентства в контексті світоглядного плюралізму (на матеріалах України): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук: спец. 09.00.11 «Релігієзнавство». – Київ: 2007.
4. Головаха Е. И. Социальные патологии посткоммунистического общества // Політична думка. – 1994. – № 4.; Ильин Г. Л. Теоретические основы проективного образования: автореф. дис. на соискание учен. степени докт. пед. наук: спец. 13.00.01 «Общая педагогика и история педагогики». – Казань, 1995.
5. Каган М. С. Формирование личности как синергетический процесс // Синергетическая парадигма. Человек и общество в условиях нестабильности. – Москва: Прогресс-Традиция, 2003.
6. Маркс. Философия. Современность / [под общ. ред. Т. И. Ойзермана]. – Москва: Политиздат, 1988.
7. Михальченко Н.И. Беловежье. Л. Кравчук. Украина 1991-1995 / Н. Михальченко, В. Андрущенко. – Київ: Центр духовной культуры, 1996.
8. Основи демократії : навч. пос. для студ. вищих навчальних закладів / [за заг. ред. А. Колодій]. – Київ: Ай Бі, 2002.
9. Підлісний М.М. Становлення філософської теорії цінностей (історико-філософський аналіз): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук : 09.00.05 «Історія філософії». – Донецьк: 2003.
10. Программа Коммунистической партии Советского Союза: Новая ред.: Принята XXVII съездом КПСС; Устав КПСС: Утв. XXVII съездом КПСС. – Москва: Политиздат, 1989.
11. Савченко С.В. Социализация студенческой молодежи в условиях регионального образовательного пространства. – Луганск: Альма Матер, 2003.
12. Семашко О.М. Соціологія культури : навчальний посібник / О. Семашко, В. Піча, О. Погорілий. – Київ: Каравелла, Львів: Новий Світ-2000, 2002.

13. *Троїцька Т.С.* Конструктивність антропологічного виміру толерантності: філософсько-освітній аспект // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2007. – № 34.
14. *Ягодин Г.А.* Через гуманізм и демократизацию к новому качеству образования // Правда. – 1988. – 21 декабря.

V. Chopey. The dynamics of changes in the world-view paradigms of the modern students.

The article analyzes the world-view paradigms of the student youth. It is proved, that the tradition and innovations in their organic combination are the most characteristic feature, that is inherent to the sociocultural sphere of youth in the transformational period.

Keywords: *world-view paradigm, youth, tradition, innovation.*

УДК 94(477+438)“193/199”:327

Володимир Мокрий

**ПРОГРАМА ЄЖИ ГЕДРОЙЦЯ ДОСІ АКТУАЛЬНА В УКРАЇНІ
ТА РОСІЇ (ДО 10-ТИ РІЧЧЯ ВІД СМЕРТІ РЕДАКТОРА ПАРИЗЬКОЇ
«КУЛЬТУРИ»)**

Аналіз діяльності та досягнень Єжи Гедройця дає аргументи, що підтверджують дієвість розробленого ним методу польсько-українського діалогу, який відкрив перспективу довгострокової угоди.

Єжи Гедройць належав до незалежної польської інтелігенції у міжвоєнний період і разом з М. Здзеховським, С. Лосом, М. Бобжинським вірив, що безпосереднім джерелом наростання конфліктів між Польщею та Україною протягом століть була «запрограмована» відсутність інтересу до історії та культури України і, особливо, відсутність зацікавленості у незалежності українського народу у XVII-XX століттях.

Однією з основних цілей функціонування журналу «Культура» було подолання відсутності знань поляків про Україну. Як редактор, так і експерти, досліджуючи українське питання для «Культури», приділили особливу увагу питанням, що важливі для обох країн, наприклад, визнання польського післявоєнного Східного кордону серед польської еліти, особливо, за умов еміграції співтовариства, а також визнання права громадян України на Львів і права литовців на Вільнюс.